

Analysevedlegg til Norges Banks brev til Finanstilsynet 16. september 2020

Dette vedlegget inkluderer analyser basert på tre ulike datakilder. Første del viser utviklingen i størrelser basert på Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger fra Statistisk sentralbyrå tom. 2018. Dette datasettet tar utgangspunkt i endelige skattemeldingstall for personer. Del to viser utviklingen i gjeld som andel av inntekt basert på forhåndsutfylte skattemeldinger for personer fra Skatteetaten over årene 2017-2019. Siste del viser utviklingen i forbruksgjeld registrert i Gjeldsregisteret siden 20. november 2019, samt data for forbruksgjeld i offentlig regnskapsrapportering fra banker og finansieringsforetak (ORBOF).

Del 1. Inntekts- og formuesstatistikk

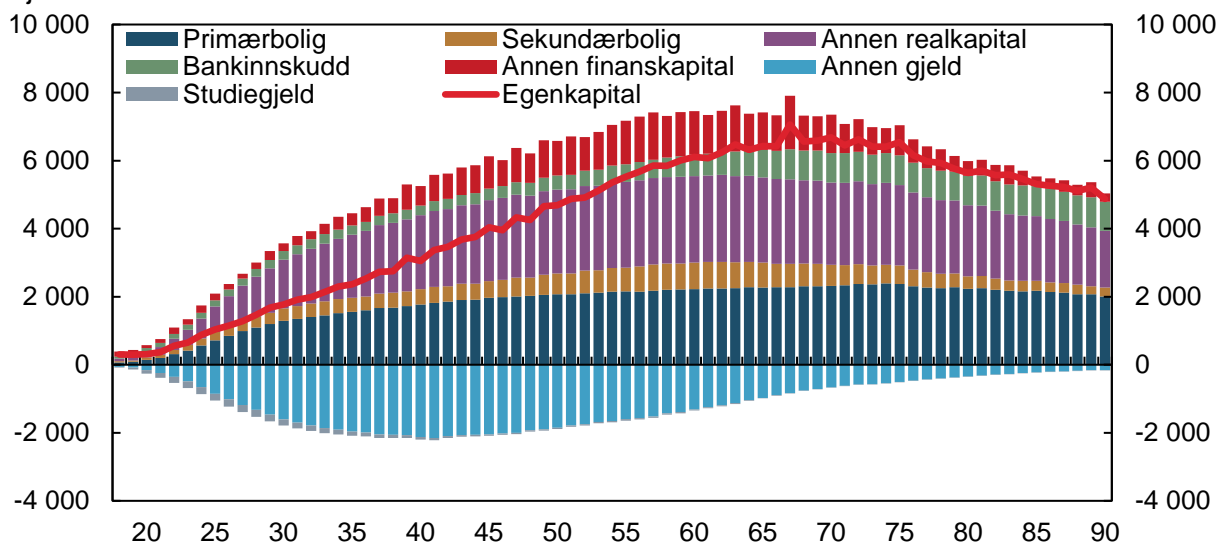
Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger fra Statistisk sentralbyrå er årlig, og analysene nedenfor er basert på data for perioden 1987-2018. Datasettet omfatter alle husholdninger i Norge utenom personlig næringsdrivende.¹ I 2018 var det 2,4 millioner husholdninger i datasettet.

Husholdningenes gjeld og formue

Husholdningenes formue domineres av realkapital, og boligformue utgjør over 40 prosent av husholdningssektorens samlede formue (figur 1.1). (Sammenstillingen i figuren påvirkes av ulike beregningsmessige forhold, se figurfotnote og fotnote 1.) De mest likvide eiendelene, bankinnskudd, utgjør om lag 10 prosent. Særlig eldre har mye bankinnskudd. Fra 40-årsalderen er den estimerte boligformuen i gjennomsnitt større enn gjennomsnittlig bankgjeld, og fra midt i 50-årene er gjennomsnittlig netto finansformue positiv. Det er verd å merke seg at figur 1 viser gjennomsnittstall. Søylene representerer ikke nødvendigvis typiske husholdninger innenfor hvert årskull, og vil påvirkes av enkelthusholdninger med store formuer.

¹ Før 2004 er dataene basert på et representativt utvalg. En husholdning klassifiseres som personlig næringsdrivende dersom næringsinntekt er den største inntektsposten for hovedinntektstakeren. Husholdninger på institusjon omfattes ikke av tallene.

Figur 1.1. Formue og gjeld etter alder på hovedinntektstaker.¹⁾ 18 – 90 år. Ligningsverdier. Gjennomsnitt. 1000 kroner. 2018

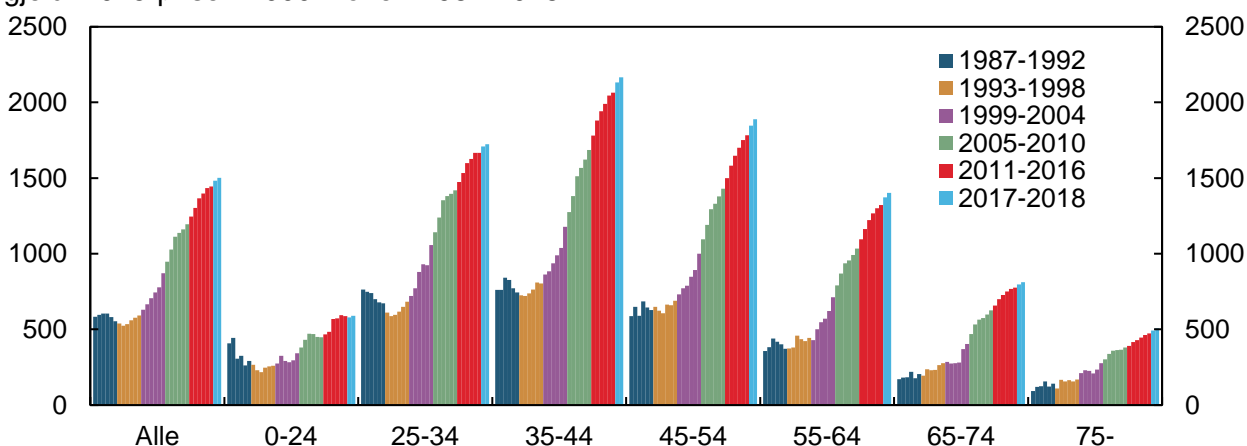

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

1) Formuestall inkluderer ikke opparbeidede pensjonsrettigheter og forsikringstekniske reserver. Bolig, samt næringseiendommer og skog- og gårdsbruk i annen realkapital, er beregnede markedsverdier. Beregningene undervurderer særlig attraktive objekter. For øvrige komponenter i annen realkapital, som annen fast eiendom, driftsløssøre og andre eiendeler utenfor næring, samt innbo og løssøre er det skattemessige verdier som ligger til grunn.

Siden årtusenskiftet har andelen husholdninger med gjeld (brutto gjeld) økt med 10 prosentenheter til 86 prosent. Etter en relativt kraftig vekst i gjennomsnittlig gjeld blant husholdninger med gjeld i 2017 var veksten mer moderat i 2018 (figur 1.2). Veksten var lavere enn året før i alle aldersgrupper bortsett fra blant de yngste. Blant de yngste falt gjennomsnittlig gjeld både i 2016 og 2017.

Figur 1.2. Gjennomsnittlig gjeld etter alder på hovedinntektstaker blant husholdninger med gjeld. 2015-priser. 1000 kroner. 1987-2018

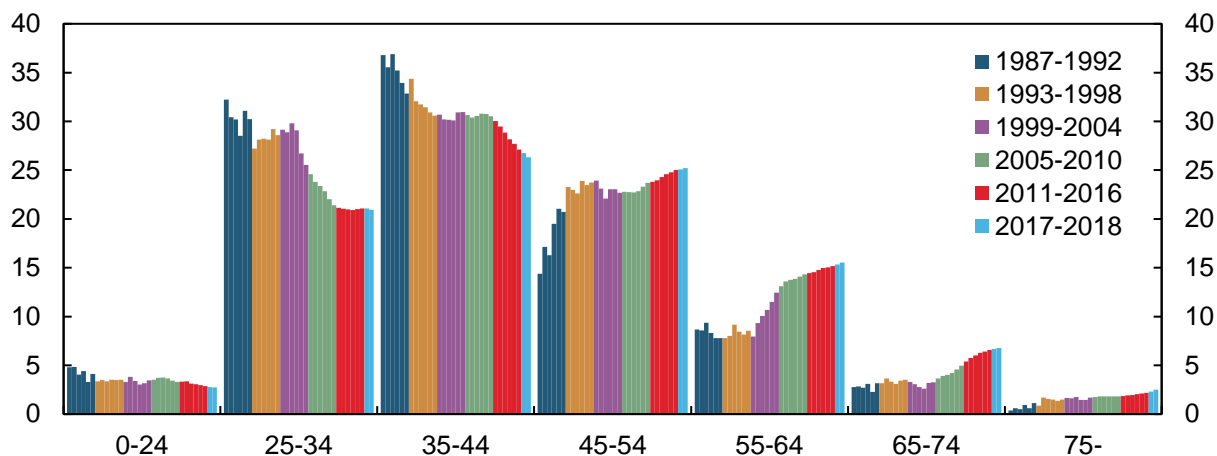

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Fortsatt er det høyest gjennomsnittlig gjeld i aldersgruppene fra midt i 30-årene til midt i 50-årene. Disse holder over halvparten av den samlede gjelden i husholdningssektoren (figur 1.3). De utgjorde 36 prosent av alle husholdninger i 2018. Over tid har det vært en betydelig forskyving av gjelden fra de tre yngste aldersgruppene til de eldre. Dette henger delvis

sammen med den demografiske utviklingen, men skyldes også at eldre husholdninger har mer gjeld enn før. Denne utviklingen fortsatte i 2018.

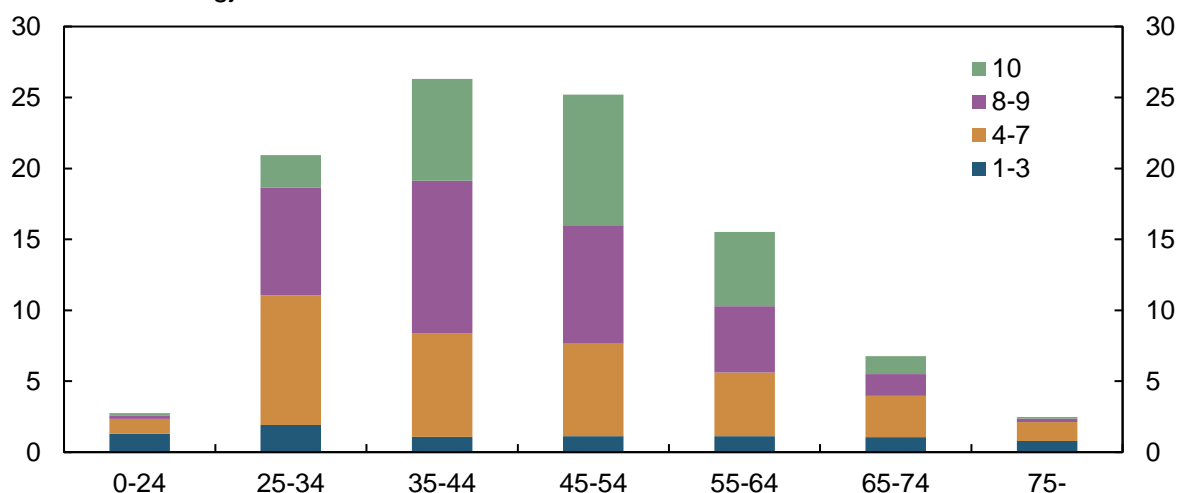
Figur 1.3. Fordeling av gjeld etter alder på hovedinntektstaker. Prosent av samlet gjeld. 1987 – 2018

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Gjelden er skjevt fordelt både over alders- og inntektsgrupper (figur 1.4). Vel halvparten av gjelden holdes av husholdninger i aldersgruppene 35-54 år, og en stor andel av denne gjelden holdes av husholdninger som også tilhører inntektsdesilene 8-10. Til sammen holdes nær 60 prosent av gjelden av husholdninger i de tre øverste inntektsdesilene.

Figur 1.4. Fordeling av gjeld etter inntekt etter skatt-desiler og alder på hovedinntektstaker. Prosent av samlet gjeld. 2018

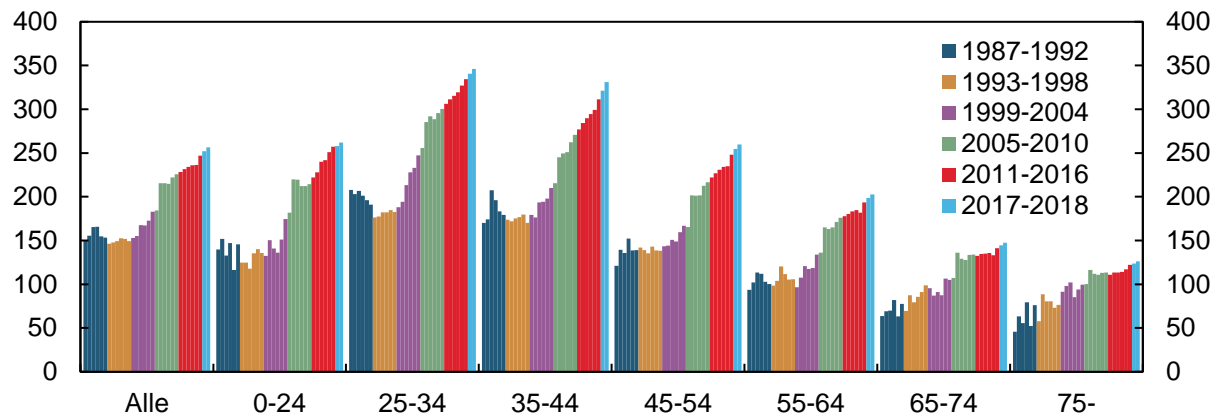

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Mål på risiko

Gjeld som andel av inntekt etter skatt fortsatte å øke i alle aldersgrupper i 2018 (figur 1.5). I prosentenheter var økningen sterkest i de midtre aldersgruppene og mer beskjeden blant de yngste og eldste. Sett over de tre siste årene økte gjeld som andel av inntekt med minst 15 prosentenheter i hver av de tre gruppene mellom 35 og 64 år. I 2016, da mange hadde en svak inntektsutvikling, var økningen særlig markant. Blant de aller yngste er en betydelig andel midlertidig ansatt eller deltidsansatt, noe som er en begrensende faktor for gjeldsoptak.

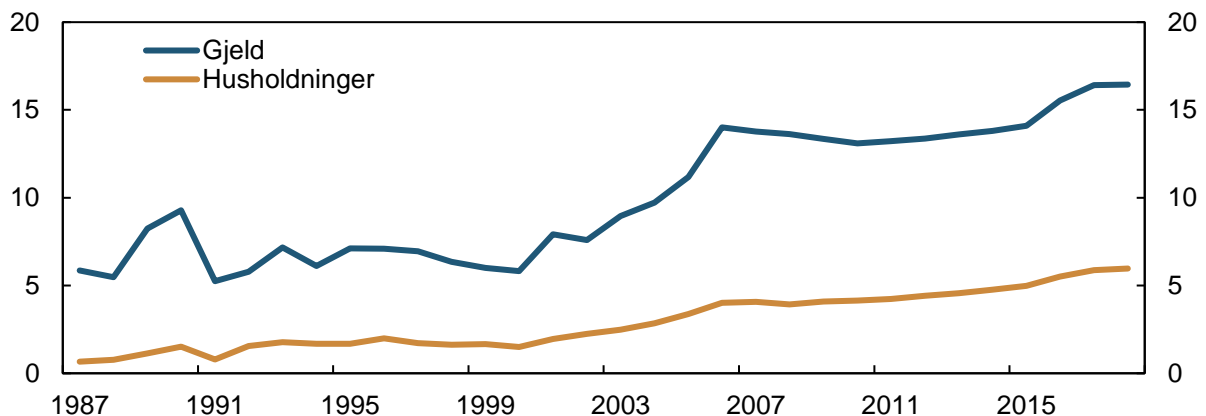
Figur 1.5. Gjeld som andel av inntekt etter skatt etter alder på hovedinntektstaker. Husholdninger med gjeld. Prosent. 1987 – 2018

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Storparten av husholdningenes gjeld er med pant i bolig. Siden 1. januar 2017 har boliglånsforskriften inneholdt et krav til maksimal gjeldsgrad om at låntakers samlede gjeld ikke skal overstige fem ganger bruttoinntekt.² Andelen husholdninger med *høy gjeld* i forhold til brutto inntekt, dvs. med gjeld over gjeldende krav til maksimal gjeldsgrad, og andelen gjeld holdt av disse husholdningene, var om lag uendret fra 2017 til 2018 (figur 1.6).

Figur 1.6. Husholdninger med gjeld over 5 ganger bruttoinntekt. Andel husholdninger og andel gjeld holdt av disse. Prosent. 1987 – 2018

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

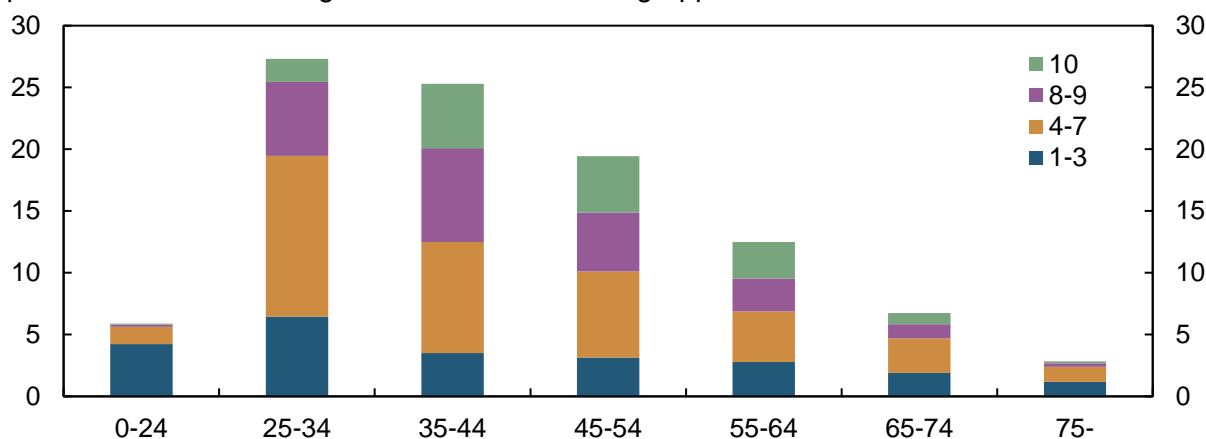
Økningen i andelen gjeld i slike husholdninger i 2017 kan skyldes flere forhold. Både bankenes bruk av fleksibilitetskvotene, opptak av forbruksgjeld (før regulering av slik gjeld og opprettelse av gjeldsregistre), samt fall i inntekt i etterkant av gjeldsoptak, vil kunne bidra til høyere gjeld over inntekt enn det foreskrevet av kravet i boliglånsforskriften. En relativt stor andel av husholdningene opplever en nedgang i inntekten i et enkeltår.³ Dette kan gjenspeile arbeidsledighet eller redusert arbeidstid, og det siste kan være selvsagt. Siden bankkrisen og skattereformen i 1992 har gjeld som andel av inntekt om lag tredoblet seg.

² Forskriften inkluderer fleksibilitetskvoter som gir bankene mulighet til å innvilge boliglån i brudd med kravene for en andel av nye boliglån hvert kvartal i henholdsvis Oslo og landet ellers. I 2019 ble også forbrukslån regulert ved forskrift som inneholder samme krav til maksimal samlet gjeldsgrad.

³ Over årene 2005-2016 hadde mellom 10-15 prosent av husholdningene en nedgang i inntekten fra året før på mer enn 5 prosent.

Det er en overvekt av yngre husholdninger i gruppen med høy gjeld i forhold til inntekt, og yngre holder en relativt høy andel av gjelden i gruppen (figur 1.7). Denne gjelden er forskjøvet mot de yngre sammenlignet med fordelingen av samlet gjeld (figur 1.3). Blant husholdninger under 45 år er om lag en fjerdedel av gjelden holdt av husholdninger med gjeld som overstiger fem ganger bruttoinntekt. Yngre har generelt mindre bankinnskudd, og rentøkninger vil legge beslag på mer av inntektene deres.

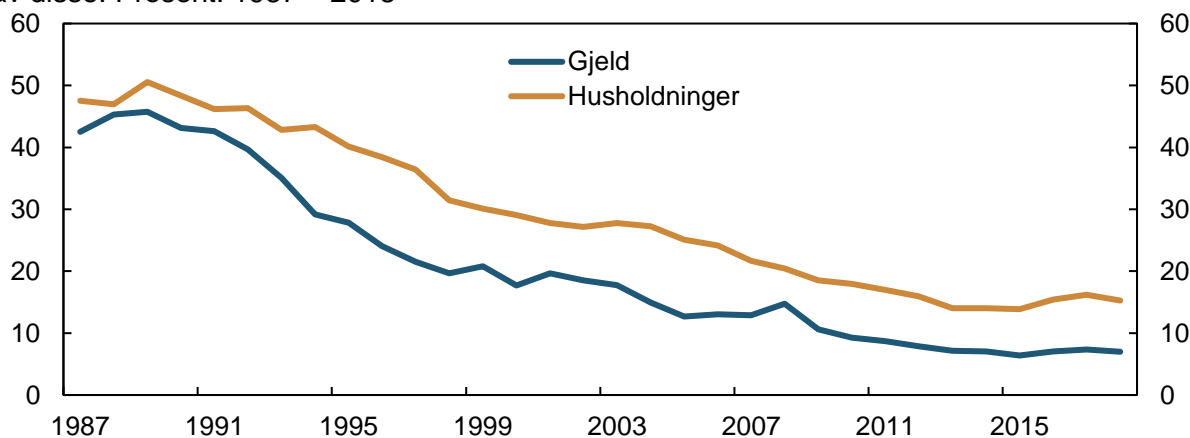
Figur 1.7. Fordeling av gjeld i husholdninger med gjeld over 5 ganger bruttoinntekt etter alder på hovedinntektstaker og inntekt etter skatt-desilgruppe. Prosent. 2018

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Ved negative økonomiske sjokk vil husholdningenes evne til å håndtere situasjonen blant annet avhenge av hvor mye inntekt de har til overs etter å ha betalt for nødvendige utgifter. Over tid har andelen husholdninger med *lav betalingsevne* (se definisjon i fotnote til figur 1.8) falt til et relativt lavt nivå som følge av god inntektsvekst, moderat økning i konsumpriser og rentenedgang (figur 1.8). Etter en viss økning de to forutgående årene, gikk andelen husholdninger med lav betalingsevne noe tilbake igjen i 2018. Disse husholdningenes andel av samlet gjeld beveget seg også noe ned igjen i 2018. Utviklingen i alle aldersgrupper fulgte samme mønster som for husholdninger under ett. Mange av husholdningene med lav betalingsevne er relativt unge med lav til middels inntekt (figur 1.9).

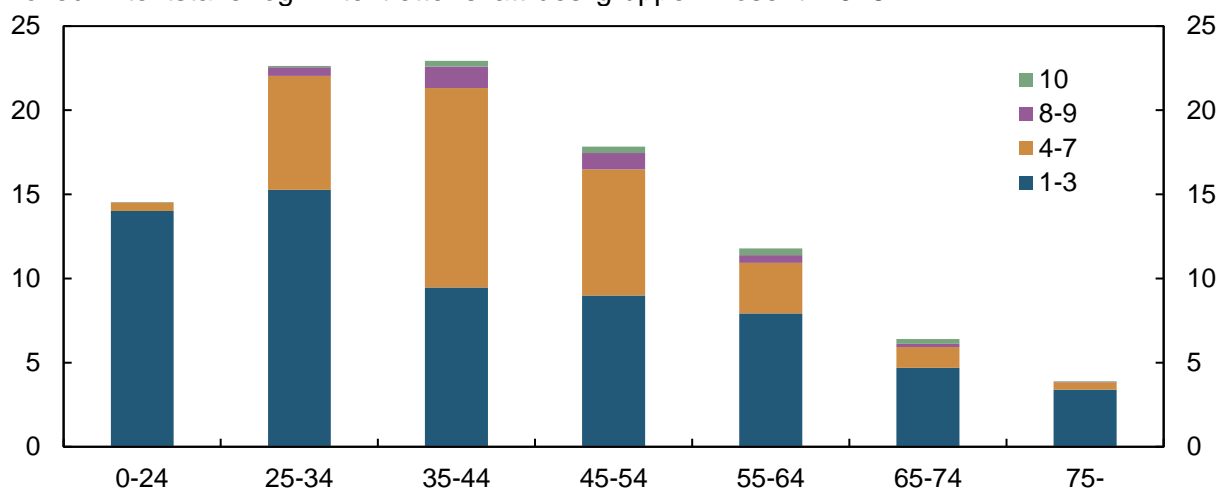
Figur 1.8. Husholdninger med lav betalingsevne¹). Andel husholdninger og andel gjeld holdt av disse. Prosent. 1987 – 2018

Kilder: SIFO, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

1) Husholdninger med mindre enn 1 månedsinntekt etter skatt igjen av årsinntekten etter å ha betalt skatt, renteutgifter og alminnelig forbruk. Alminnelig forbruk er hentet fra SIFOs referansebudsjett.

Figur 9. Fordeling av gjeld i husholdninger med lav betalingsevne¹⁾ etter alder på hovedinntektstaker og inntekt etter skatt-desilgruppe. Prosent. 2018

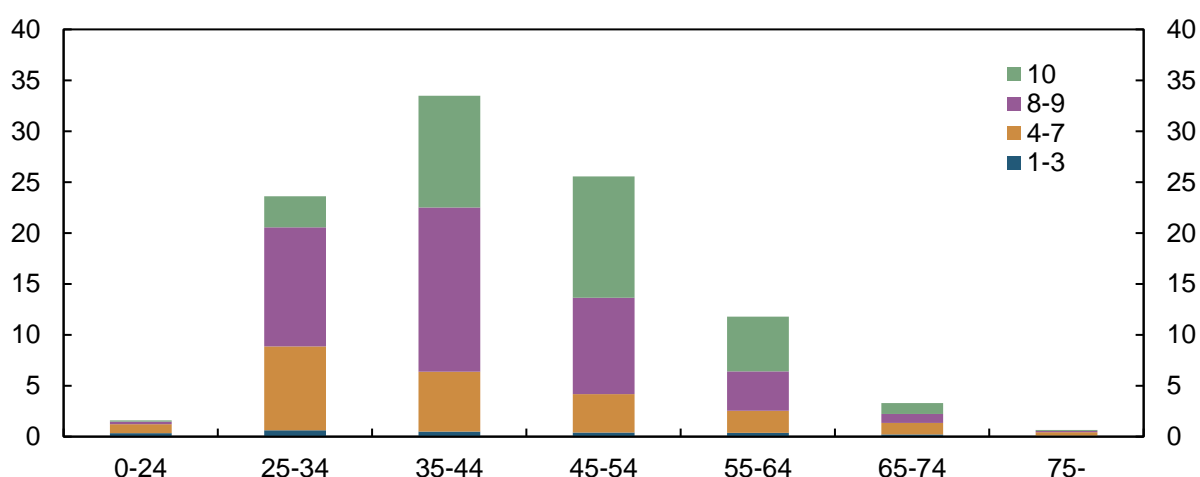

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

1) Husholdninger med mindre enn 1 månedsinntekt etter skatt igjen av årsinntekten etter å ha betalt skatt, renteutgifter og alminnelig forbruk. Alminnelig forbruk er hentet fra SIFOs referansebudsjett.

Boligeiere med høy belåning av boligen har større sannsynlighet for å havne i en situasjon med negativ netto boligformue ved et boligprisfall. De vil ha begrenset mulighet til å ta opp mer gjeld med en fordelaktig boliglånsrente. Blant boligeiere er andelen husholdninger med *dårlig pantesikkerhet*, her definert som gjeld fratrukket bankinnskudd større enn boligens markedsverdi, stabil over tid.⁴ Andelen gjeld holdt av disse husholdningene er også stabil, men har falt noe de siste par årene. Mye av denne gjelden holdes av husholdninger i de aldersgruppene som er mest aktive på boligmarkedet, og av husholdninger med midlere til høye inntekter (figur 1.10).

Figur 1.10. Fordeling av gjeld i husholdninger med bolig og nettogjeld¹⁾ større enn boligens markedsverdi etter alder på hovedinntektstaker og inntekt etter skatt-desilgruppe. Prosent. 2018

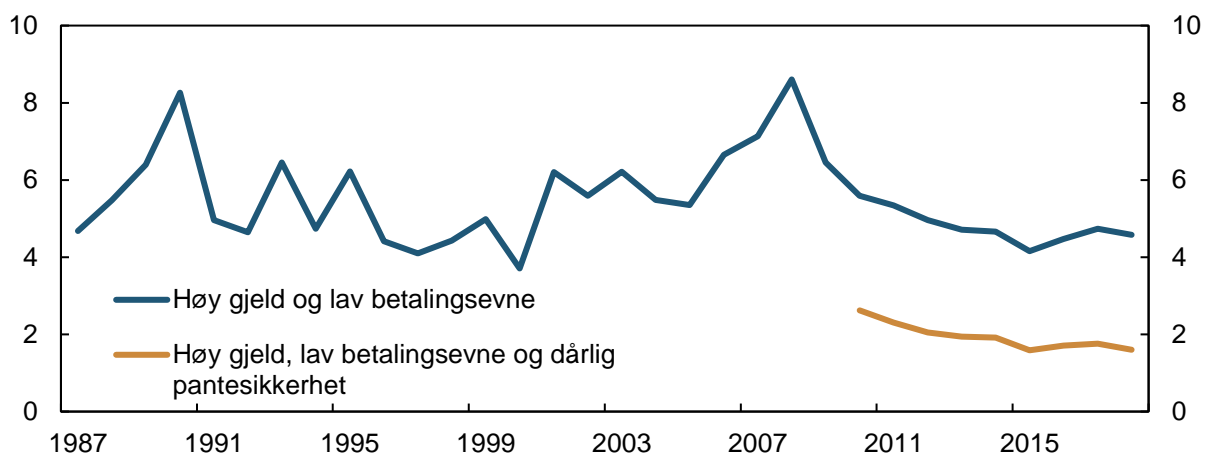
1) Gjeld fratrukket bankinnskudd.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

⁴ Risikomål basert på gjeld som andel av markedsverdi på bolig kan overvurdere risiko. Estimerte markedsverdier undervurderer faktisk markedsverdi på særlig attraktive enheter.

Husholdninger med høy gjeld i forhold til bruttoinntekt, lav betalingsevne og dårlig pantesikkerhet antas å ha begrenset fleksibilitet til å kunne håndtere eventuelle økninger i renter, fall i inntekter eller reduserte boligverdier. Kredittrisikoen knyttet til gjelden i denne gruppen vurderes å være særlig høy. Andelen gjeld i slike risikoutsatte husholdninger falt noe tilbake igjen i 2018 etter en økning de to foregående årene (figur 1.11). Andelen har vært under 2 prosent siden 2013. Mange faktorer spiller inn for utviklingen i gjeld holdt av risikoutsatte husholdninger, men i 2016 bidro en generelt lav inntektsvekst samtidig med at konsumprisene økte relativt mye, mens i 2017 var gjeldsveksten sterk. Mye av denne gjelden holdes av relativt unge med lav til midlere inntekt (figur 1.12).

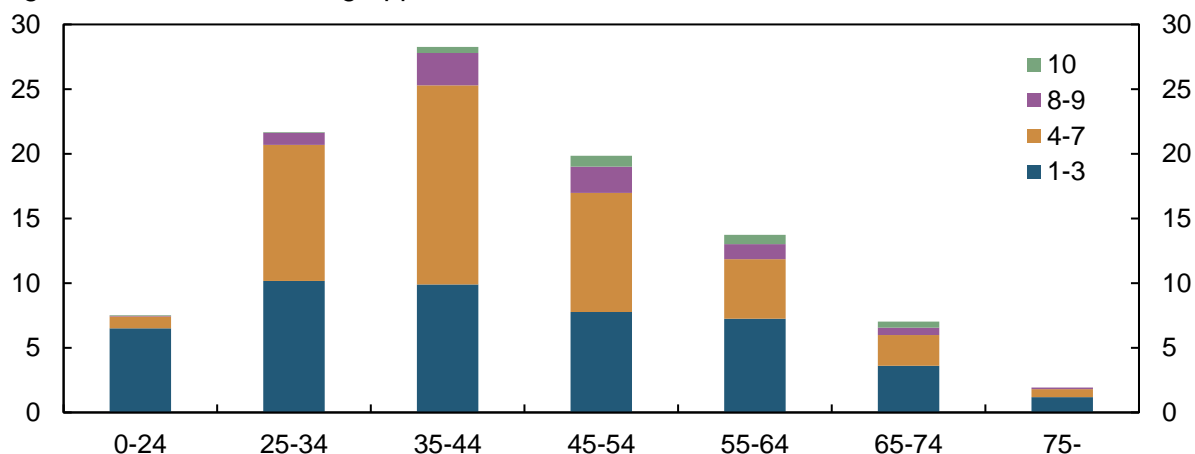
Figur 1.11. Andel gjeld holdt av risikoutsatte husholdninger¹⁾. Prosent. 1987 – 2018

1) Husholdninger med gjeld over 5 ganger bruttoinntekt, margin mindre enn 1 månedsinntekt etter skatt og nettogjeld større enn boligens markedsverdi. Margin = inntekt etter skatt – renteutgifter – alminnelige forbruksutgifter. Nettogjeld = gjeld – bankinnskudd.

Kilder: SIFO, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 1.12. Fordeling av gjeld i risikoutsatte husholdninger¹⁾ etter alder på hovedinntektstaker og inntekt etter skatt-desilgruppe. Prosent. 2018

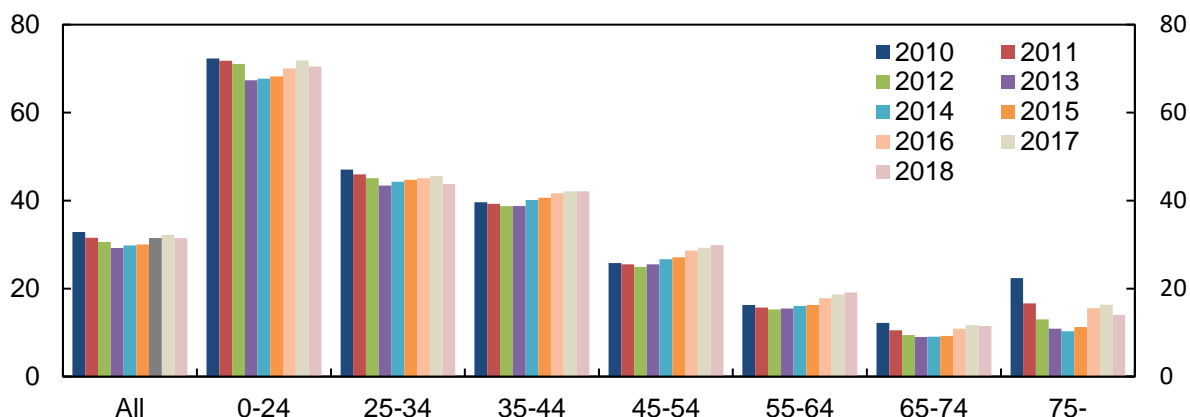
1) Gjeld i husholdninger med gjeld over 5 ganger bruttoinntekt, margin mindre enn 1 månedsinntekt etter skatt og nettogjeld større enn boligens markedsverdi. Margin = inntekt etter skatt – renteutgifter – alminnelige forbruksutgifter. Nettogjeld = gjeld – bankinnskudd.

Kilder: SIFO, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Økte renter, bortfall av inntekt og fall i boligpriser kan føre til at husholdninger tilpasser seg ved å redusere konsumet. Særlig husholdninger med begrenset fleksibilitet, dvs.

husholdninger med høy gjeld i forhold til brutto inntekt, og/eller lav betalingsevne, og/eller dårlig pantesikkerhet antas å representere en kilde til slik konsumrisiko. Denne konsumrisikoen falt totalt sett noe tilbake i 2018 (figur 1.13). Andel husholdninger med lav betalingsevne gikk tilbake i alle aldersgrupper, og blant de yngste fortsatte nedgangen i andelen med dårlig pantesikkerhet. Blant husholdninger over 45 år økte andelen med dårlig pantesikkerhet. Andelen husholdninger med høy gjeld økte i alle aldersgrupper.

Figur 1.13. Andel husholdninger som faller innenfor en eller flere kategorier for risikoutsatthet¹⁾. Prosent. 1987 – 2018

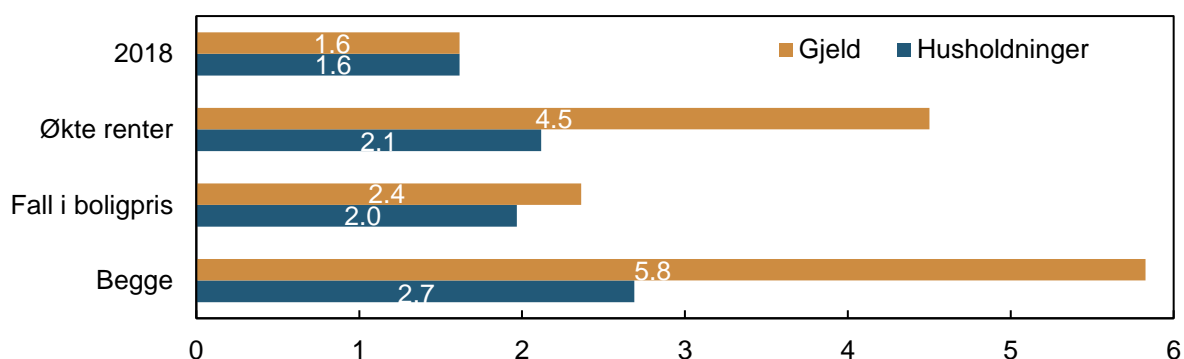
1) Husholdninger med gjeld over 5 ganger bruttoinntekt, og/eller margin mindre enn 1 månedsinntekt etter skatt og/eller nettogjeld større enn boligens markedsverdi. Margin = inntekt etter skatt – renteutgifter – alminnelige forbruksutgifter. Nettogjeld = gjeld – bankinnskudd.

Kilder: SIFO, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Sensitivitetsanalyser

I 2018 var vel 1½ prosent av husholdningene risikoutsatte med både høy gjeld, lav betalingsevne og dårlig pantesikkerhet. Disse holdt om lag 1½ prosent av gjelden (figur 1.14).

Figur 1.14. Andel risikoutsatte husholdninger¹⁾ og andel gjeld holdt av risikoutsatte husholdninger ved økte renter og fall i boligpriser.²⁾ Prosent. 2018³⁾

1) Husholdninger med gjeld over 5 ganger bruttoinntekt, margin mindre enn en månedsinntekt etter skatt og nettogjeld større enn boligens markedsverdi. Margin = inntekt etter skatt – alminnelige forbruksutgifter. Nettogjeld = gjeld – bankinnskudd.

2) Låne- og innskuddsrenter øker 3 prosentenheter. Boligpriser faller 30 prosent.

3) Analysene er statiske og kontrafaktiske. Fall i boligpriser påvirker bare boligeiere og deres gjeld.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

En enkel sensitivetsanalyse, der vi holder alle andre størrelser enn renteinntekter og -utgifter uendret, viser at en økning i både låne- og innskuddsrenter med 3 prosentenheter gir en økning i andelen gjeld holdt av slike risikoutsatte husholdninger på nær 3 prosentenheter. En tilsvarende sensitivetsanalyse der vi reduserer boligprisene med 30 prosent og holder alt annet uendret, gir en økning i denne gjelden på nær 1 prosentenheter. En kombinasjon av sjokkene øker andelen gjeld holdt av risikoutsatte husholdninger til nær 6 prosent.

Oppsummering

Etter en betydelig økning i gjennomsnittlig gjeld i 2017 var økningen i 2018 mer moderat. Blant de aller yngste har veksten vært beskjeden de senere år. Gjelden holdes i stor grad av husholdninger i midlere og høyere inntektsdesiler. Formuen domineres av bolig og annen realkapital.

Andelen gjeld i husholdninger med høy gjeld som andel av har flatet ut. Mindre av gjelden holdes av husholdninger med lav betalingsevne og dårlig pantesikkerhet. Både andelen risikoutsatte husholdninger og andelen gjeld holdt av disse avtok i 2018.

Sensitivetsanalyser viser at særlig blant husholdninger fra andre halvdel av 20-årene til vel 40 år vil en renteøkning legge beslag på vesentlig mer av inntekten.

Del 2. Tall fra forhåndsutfylte skattemeldinger

Ved vurdering av boliglånsforskriften er det ønskelig å kunne følge utviklingen i gjeld i ulike grupper av husholdninger så nært opp til i dag som mulig. Norges Bank har derfor hentet tall fra forhåndsutfylte skattemeldinger fra Skatteetaten for perioden 2017-2019. Dette kapittelet beskriver disse prefilldataene og viser beregninger av utviklingen i gjeldsgrad.

Omtale av datasettet

Skattemeldingen for lønnstakere, pensjonister og personlig næringsdrivende er forhåndsutfylt med opplysninger om inntekt, formue, bolig, gjeld og fradrag. Slike forhåndsutfylte skattemeldinger («prefilldata») gjør det mulig å vurdere utviklingen i gjeldsgrad, dvs. gjeld som andel av inntekt, på et betydelig tidligere tidspunkt enn ved de endelige skattemeldingstallene. Prefilldata for et skatteår er tilgjengelig allerede påfølgende vår, mens de endelige skattetallene foreligger ved utgangen av november året etter og har vært tilgjengelig for analyse i Norges Bank etter ytterligere 4-6 måneder.

Prefilldata avviker fra de endelige tallene, bla. mangler det meste av næringsinntekt.⁵ Manglende næringsinntekt har som konsekvens at det ikke er mulig å ekskludere personlig næringsdrivende⁶ slik vi vanligvis gjør ved analyser basert på skattemeldingstall. Det har også som konsekvens at beregninger av gjeldsgrad basert på prefilldata vil vise et større omfang av

⁵ I tillegg mangler poster den enkelte må fylle inn selv, for eksempel utleieinntekter og feriebolig i utlandet, samt at den enkelte vil kunne foreta korrigeringer av poster. Mye informasjon rapporteres elektronisk til Skatteetaten og har god kvalitet, som for eksempel lønn, gjeld i finansinstitusjoner, bankinnskudd og registrerte verdipapirer.

⁶ Personlig næringsdrivende er definert ved at næringsvirksomhet er hovedinntektskilde. Motivasjonen for å ekskludere slike personer er at det ikke er mulig å identifisere gjeldsopptak knyttet til næringsvirksomhet og gjeldsopptak knyttet til annet formål, som boligkjøp og dekking av forbruk. I våre analyser av husholdningene gjeldsutvikling ønsker vi å kunne gjøre vurderinger av det siste.

personer med høy gjeldsgrad enn reelt. Det er derfor ikke meningsfylt å sammenkoble prefilldata og endelige data, og prefilldata behandles som en selvstendig informasjonskilde.

Prefilldata vil likevel kunne gi verdifull informasjon om utviklingen i gjeld i forhold til inntekt dersom omfanget av personlig næringsdrivende og manglende næringsinntekt er tilstrekkelig stabilt over perioden 2017-2019. Det er ingen skattemessige eller befolkningsmessige endringer som tilsier ustabilitet i dette i denne perioden.⁷

Tabell 2.1. Antall personer i prefilldatasettet i 1000 og andeler i prosent			
	2017	2018	2019
Alle	4889	4735	4893
Med lav inntekt ¹	767	661	739
Personlig næringsdrivende ²	34	28	28
Utvalg ³	4103	4060	4140
Andel 18-34 år	25,9	25,0	25,2
Andel 35-44 år	17,9	17,7	17,5
Andel 45-54 år	18,2	18,3	18,1
Andel 55-64 år	15,1	15,4	15,3
Andel 65-74 år	13,0	13,4	13,3
Andel Oslo	13,3	13,2	13,4
Andel Bergen	5,2	5,2	5,2
Andel Trondheim	3,6	3,6	3,7
Andel Hedmark	3,7	3,8	3,7

¹ Ved samlet inntekt lavere enn grunnbeløpet i folketrygden.
² Sum lønn, pensjon, trygd og kapitalinntekter er mindre enn 50 prosent av samlet inntekt.
³ Fratrukket personer med lav inntekt og de personlig næringsdrivende som kan identifiseres.
Kilder: Skatteetaten og Norges Bank

I utvalget ekskluderer vi personer med lav inntekt, dvs. med en samlet inntekt mindre enn grunnbeløpet i folketrygden. Dette ekskluderer blant annet personlig næringsdrivende som ikke har et visst omfang av andre typer inntekter enn næringsinntekt og bidrar til å redusere problemet med manglende informasjon om næringsinntekt. Vi ekskluderer også personer som kan identifiseres som personlig næringsdrivende i prefilldataene.

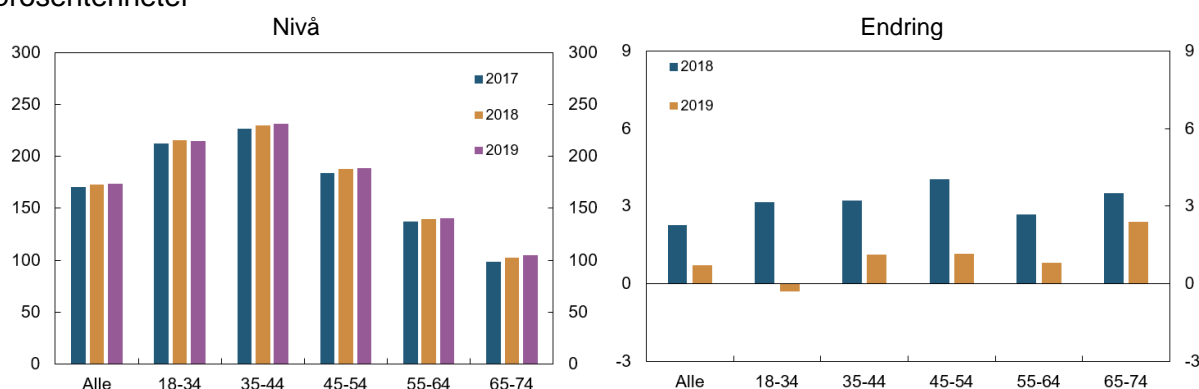
Utviklingen i gjeldsgrad

Vi beregner gjeldsgrad som samlet gjeld per 31. desember som andel av samlet inntekt i beregningsåret. Analyseutvalget ekskluderer personer med lav inntekt og personlig næringsdrivende som beskrevet i forrige avsnitt. Generelt er gjeldsgraden høyere blant unge personer enn blant eldre og vi beregner utviklingen i gjeldsgrad for ulike aldersgrupper.

Samlet økte gjeldsgraden med 3 prosentenheter fra utgangen av 2017 til utgangen av 2019, hvorav vel tre firedeler kom i 2018 (figur 2.1). Generelt var økningen i aldersspesifikke gjeldsgrader betydelig dempet i 2019 sammenlignet med 2018. Blant de yngste falt gjeldsgraden i 2019. Økningen var relativt sterk i den eldste aldersgruppen.

⁷ Det er en nedgang i antall personer fra 2017 til 2018 på vel 3 prosent, men antallet øker igjen i 2019, også sett i forhold til 2017 (tabell 2.1). Statistisk sentralbyrås foreløpige skattestatistikk viser også en nedgang i antall personer med positive beløp fra 2017 til 2018. I utvalget er nedgangen i antall personer fra 2017 til 2018 redusert til nærmere 1 prosent.

Figur 2.1. Gjeldsgrad¹⁾ etter alder og år. Nivå i prosent og endring fra året før i prosentenheter

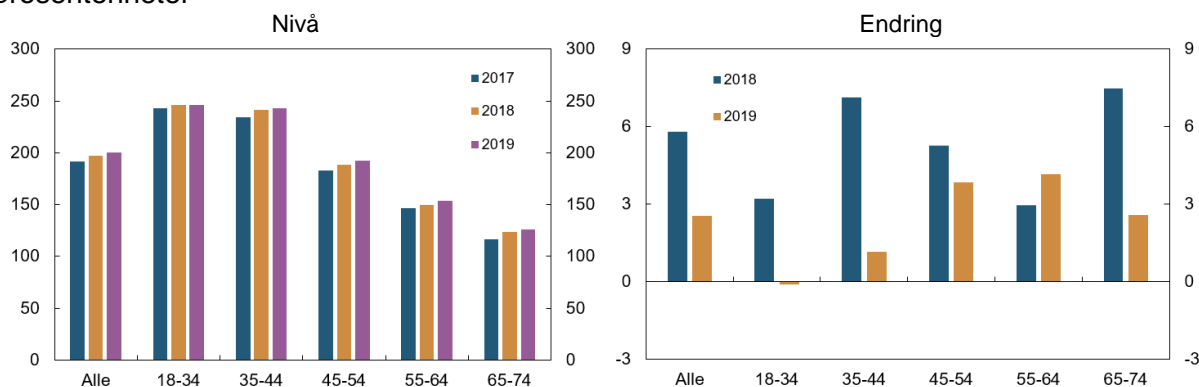
1) Samlet gjeld over samlet inntekt i populasjonen.

Kilder: Skatteetaten og Norges Bank

Vi beregner også utviklingen i gjeldsgrader i byene Oslo, Bergen og Trondheim, samt for tidligere Hedmark fylke. Som følge av gjennomgående høyere boligpriser i byene kan en vente høyere gjeldsgrader der enn for landet samlet. De store byene er tilflyttingsområder med tilhørende press i boligmarkedet, mens Hedmark er valgt for å kunne sammenligne med utviklingen i et område som opplever lavere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet.

I Oslo er gjeldsgradnivåene gjennomgående høyere enn i landet (figur 2.2). Økningen i gjeldsgrader i prosentenheter er også generelt høyere i Oslo både i 2018 og 2019. Samtidig er økningen i Oslo i 2019 relativt beskjeden sett i forhold til 2018. Blant de yngste var gjeldsgraden om lag uendret. Gruppene 45-54 år og 55-64 år skiller seg ut på oppsiden.

Figur 2.2. Gjeldsgrad¹⁾ etter alder og år i Oslo. Nivå i prosent og endring fra året før i prosentenheter

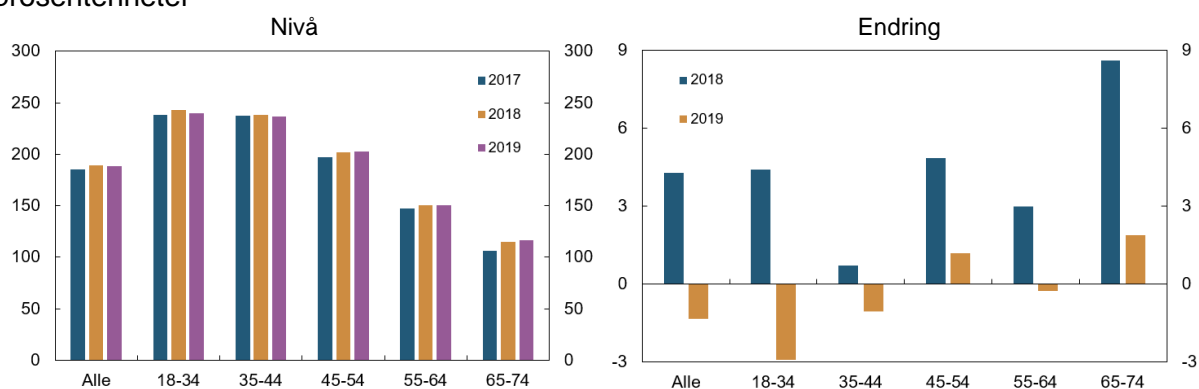

1) Samlet gjeld over samlet inntekt i populasjonen.

Kilder: Skatteetaten og Norges Bank

Gjeldsgradene i Bergen ligger noe under Oslo (figur 2.3). I Bergen gikk gjeldsgraden ned fra utgangen av 2018 til utgangen av 2019 for flere aldersgrupper, og for Alle. Som i Oslo økte imidlertid gjeldsgraden blant de eldste relativt mye i Bergen i 2018.

Figur 2.3. Gjeldsgrad¹⁾ etter alder og år i Bergen. Nivå i prosent og endring fra året før i prosentenheter

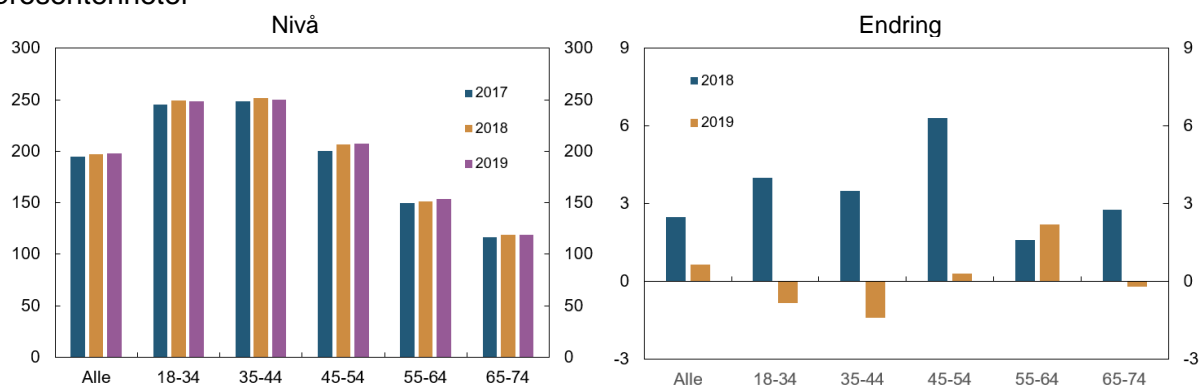

1) Samlet gjeld over samlet inntekt i populasjonen.

Kilder: Skatteetaten og Norges Bank

For flere grupper ligger gjeldsgradsnivået i Trondheim på høyde med Oslo (figur 2.4). Også i Trondheim finner vi gjennomgående en beskjeden økning i gjeldsgrader i 2019. Det er en nedgang i de to yngste gruppene samt i den eldste.

Figur 2.4. Gjeldsgrad¹⁾ etter alder og år i Trondheim. Nivå i prosent og endring fra året før i prosentenheter

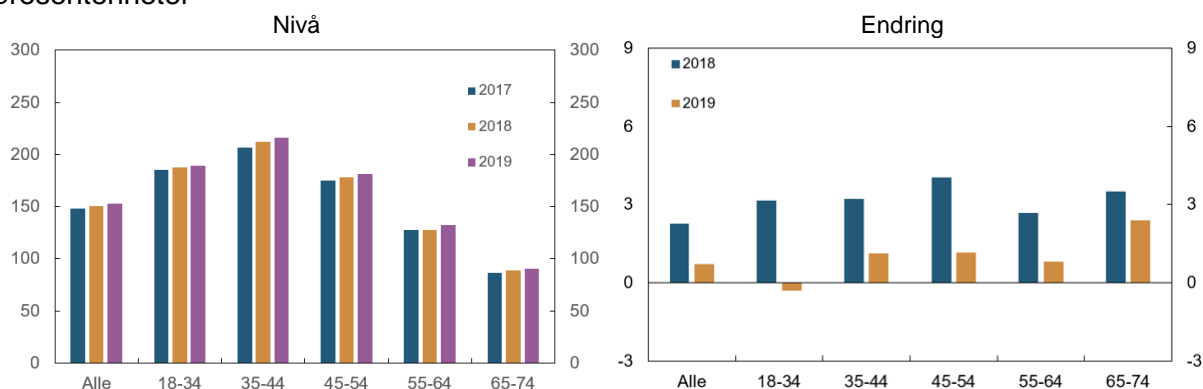

1) Samlet gjeld over samlet inntekt i populasjonen.

Kilder: Skatteetaten og Norges Bank

I Hedmark er nivået på gjeldsgrader gjennomgående lavere enn i landet (figur 2.5). Det er generelt en økning i gjeldsgrader både i 2018 og 2019. Den mest markante økningen i 2019 er i gruppen 55-64 år, men disse hadde en flat utvikling året før.

Figur 2.5. Gjeldsgrad¹⁾ etter alder og år i Hedmark. Nivå i prosent og endring fra året før i prosentenheter

1) Samlet gjeld over samlet inntekt i populasjonen.

Kilder: Skatteetaten og Norges Bank

Oppsummering

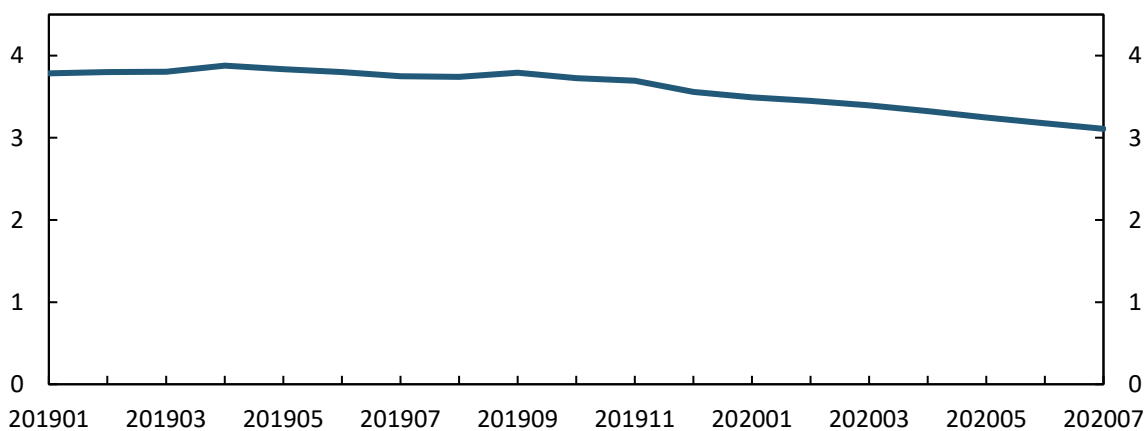
Beregninger av gjeldsgrad med data fra forhåndsutfylte skattemeldinger for perioden 2017-2019 viser at det gjennomgående var en klar økning i gjeldsgraden i 2018. Det gjelder generelt over både aldersgrupper og i utvalgte byer og i Hedmark. Dette er konsistent med utviklingen i gjeld som andel av inntekt i de endelige skattetallene (figur 1.5).

I 2019 er økningen i gjeldsgrader generelt mer moderat, og det er en nedgang i gjeldsgraden for aldersgruppen 18-34 år i landet samlet og i de tre store byene Oslo, Bergen og Trondheim.

Del 3. Forbruksgjeld og gjeldsinformasjonsregisteret

Usikret gjeld som andel av total gjeld til personmarkedet har falt siden gjeldsregisteret ble innført (figur 3.1).

Figur 3.1 Usikret gjeld som andel av total gjeld i husholdningene. Prosent. Januar 2019 – juli 2020

Kilder: Offentlig regnskapsrapportering fra banker og finansieringsforetak (ORBOF) og Norges Bank

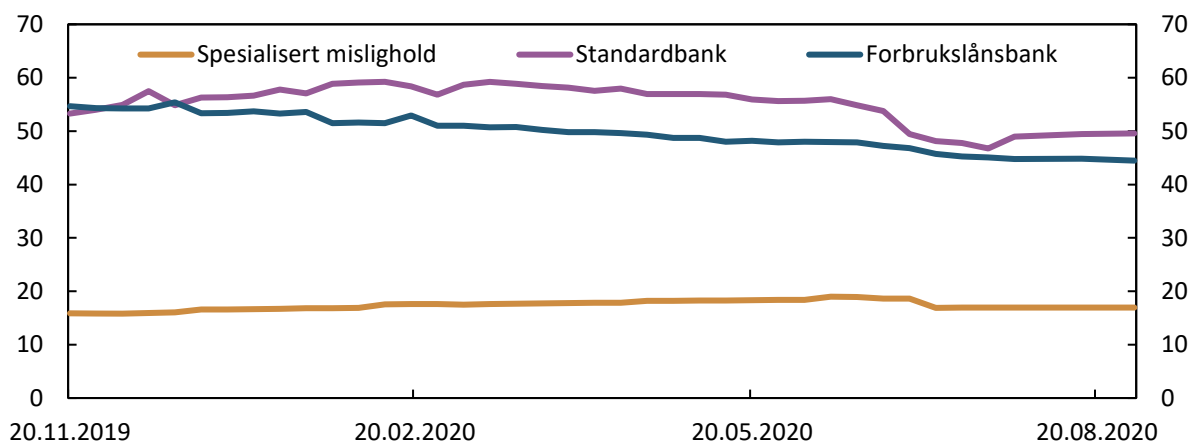
Norges Bank innhenter opplysninger om utviklingen i forbruksgjeld fra Gjeldsregisteret.⁸ Opplysningene er samlet inn siden sommeren 2019, og opplysningene gir et fullstendig bilde fra november 2019. Per utgangen av august 2020 var den totale forbruksgjelden i registeret 111 milliarder kroner (tabell 3.1). Det er en nedgang på 12 prosent hittil i år. Nedbetalingslån utgjør 57 prosent av gjelden, mens rammelån (kredittkort) utgjør 43 prosent. Det er flest kredittkortlån, disse utgjør to tredeler av alle lånene. Nedgangen i kredittkortgjeld er større enn for nedbetalingslån både i antall og volum.

	Antall engasjementer (1000)				Rentebærende saldo (mill. kr)			
	Faktureringslån	Nedbetalingslån	Rammelån	Sum	Faktureringslån	Nedbetalingslån	Rammelån	Sum
Forbruksgjeld	34	579	1911	2525	666	62968	47353	110987
Andel av total gjeld	1	23	76	100	1	57	43	100
Vekst hittil i år	-69,1	-4,9	-11,5	-12,3	-66,8	-9,9	-13,0	-12,2

Kilder: Gjeldsregisteret og Norges Bank

Opplysningene fra gjeldsregisteret viser at utlånene av forbruksgjeld fra de spesialiserte forbrukslånsbankene har falt gjennom perioden, mens utlånene fra standardbankene har økt noe for så å falle noe. Utviklingen i sommermånedene må tolkes med varsomhet da ferieavvikling kan påvirke resultatet, og vi ikke har pålitelige data fra tidligere år som sammenligningsgrunnlag.

Figur 3.2 Forbruksgjeld etter banktype. Prosent. 20. november 2019 – 31. august 2020

Kilder: Gjeldsregisteret og Norges Bank

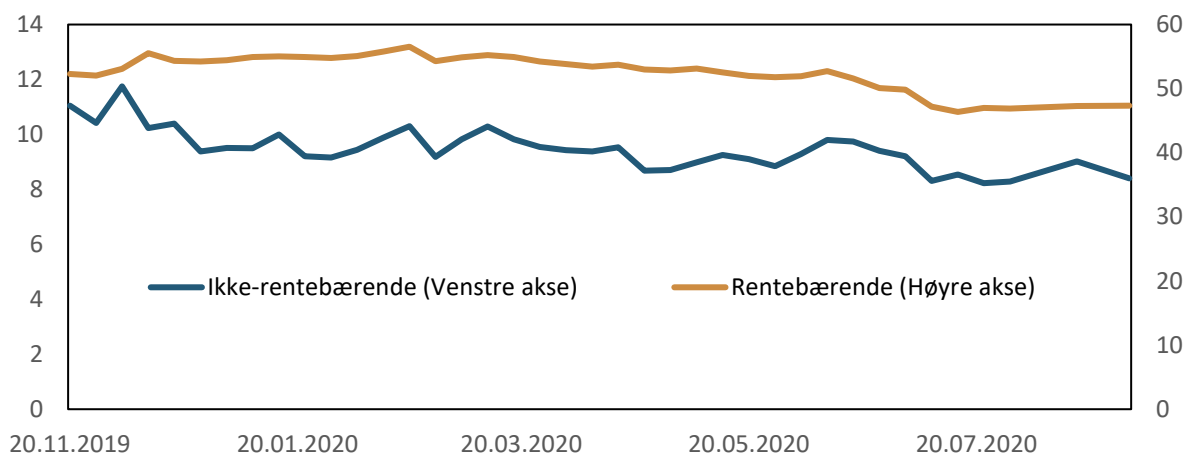
Bruken av kredittkort har også falt. Det gjelder både ikke-rentebærende gjeld⁹ og rentebærende gjeld. I volum utgjør rentebærende kredittkortgjeld om lag fire ganger volumet

⁸ Jf. Gjeldsinformasjonsloven. Med gjeldsopplysning menes opplysning om en enkeltpersons gjeld eller ubenyttet kreditttramme, som ikke er sikret ved registrert pantrett i formuesgode som tilhører vedkommende. I analysene har vi definert forbruksgjeld som usikret gjeld med rente over 8 prosent.

⁹ De fleste kredittkort har en rentefri periode på rundt en måned.

av ikke-rentebærende gjeld. Det ser ikke ut til at inntektsbortfall, som følge av koronautbruddet, har ført til økt kredittkortbruk.

Figur 3.3 Kredittkortgjeld etter type. Prosent. 20. november 2019 – 31. august 2020

Kilder: Gjeldsregisteret og Norges Bank

Oppsummering

Husholdningenes samlede forbruksgjeld har falt gjennom 2020. Dette skjer etter innføringen av gjeldsregister og forbrukslånsforskriften i 2019, men utviklingen kan også være påvirket av virusutbruddet og smittevernstiltakene. Det ser ikke ut til at bortfall av inntekt i 2020 er kompensert med bruk av kredittkort. I makro synes det som sårbarheten knyttet til forbruksgjeld er redusert.